

נס ודגל

מה המשמעות של דגל?

מדרש תנחומא פרשת במדבר - איש על דגלו באותות. זש"ה הביאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה מהו הביאני אל בית היין, כיון שנגלה הקדוש ברוך הוא על הר סיני ירדו עמו עשרים ושנים אלף מרכבות של מלאכים, שנאמר רכב אלהים רבותים אלפי שנאן (תהלים סח יח), והיו כולם עשויים דגלים דגלים, לכך נאמר דגול מרבבה כיון שראו אותם ישראל שהם עשויים דגלים דגלים, היו מתאווים לדגלים, אמרו ולואי אנו נעשים דגלים כמותם, לכך נאמר הביאני אל בית היין [ודגלו עלי אהבה], הביאני אל בית היין, זה סיני, ודגלו עלי אהבה, אמרו ולואי הוא מדגיל עלי אהבה, וכן הוא אומר נרננה בישועתך ובשם אלהינו נדגול (תהלים כ ו), אמר להם הקדוש ברוך הוא נתאויתם לדגלים, חייכם שאני עושה שאלתכם, שנאמר ימלא ה' כל משאלותיך מיד הודיע הקדוש ברוך הוא את אהבתו לישראל ואמר למשה לך עשה אותם דגלים כמו שנתאוו.

רש"ר הירש במדבר כו, י - ויהיו לנס. "נס" הוא אות המתנוסס במרום והוא בא להורות את דרכו של אדם שפניו מועדות ליעד מסוים בכיוון מסוים.

בנימין זאב הרצל, "מדינת היהודים": אין לנו דגל. אנו זקוקים לדגל. בשעה שרוצים להנהיג אנשים רבים מן ההכרח הוא להניף סמל מעל לראשיהם. אני מתאר לעצמי דגל לבן עם שבעה כוכבי-זהב. היריעה הלבנה מסמלת את החיים החדשים, הטהורים; הכוכבים הם שבע שעות-הזהב של יום העבודה שלנו, שכן בסימן העבודה הולכים היהודים אל הארץ החדשה.

דוד וולפסון, 1897, הקונגרס הציוני הראשון: בפקודת מנהיגנו הרצל באתי לבזל, כדי לעשות את כל ההכנות לקונגרס הראשון. בין השאלות הרבות שהעסיקוני אז הייתה אחת... באיזה דגל נקשט את אולם הקונגרס? מה הם צבעיו? הן דגל אין לנו. הרעיון הזה הכאיבני מאוד. צריך ליצור את הדגל. ואולם באיזה צבעים נבחר? והנה הבהיק רעיון במוחי: הרי יש לנו דגל. לבן כחול. הטלית אשר בה נתעטף בתפילתנו - טלית זו היא סמלנו. נוציא נא את הטלית מנרתיקה ונגולל אותה לעיני ישראל ולעיני כל העמים. הזמנתי אז דגל כחול לבן ומגן דוד מצויר עליו. וכך בא לעולם דגלנו הלאומי.

צבעי הדגל: תכלת ולבן:

המשורר היהודי-אוסטרי אברהם אלעזר פרנקל: "צבעי ארץ יהודה": ואת רחשי רוממות ליבו מלא עוטר הוא צבעי ארצו עומד הוא בתפילה ועטוף הוא גלימה לבנה מזהירה. שולי הגלימה הלבנה פסי תכלת רחבים יכתירו כמו מעילו של הכהן הגדול עטור סרטים של חוטי תכלת. צבעי הארץ האהובה הם, תכלת-לבן הם גבולות יהודה לבן הוא זיו הכהונה וכחולים זהרי הרקיע.

במדבר טו, לז-מ - ויאמר ה', אל-מִשֶׁה לְאֹמֶר. דִּבֶּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם, וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל-כַּפְּיָם בְּגִדֵיהֶם, לְדֹרֹתָם; וְנָתַנוּ עַל-צִיצִית הַכֹּהֵן, פֶּתִיל תְּכֵלֶת. שְׁמוֹת כַּהֵן, לֹא - וְעָשִׂיתָ אֶת-מְעִיל הָאֶפֹּד כְּלִיל תְּכֵלֶת.

משנה ברכות פרק א - מאימתי קורין את שמע בשחרית משיכיר בין תכלת ללבן.

פירוש המשנה לרמב"ם - רוצה לומר בין תכלת שבציצית ללבן שבה.

מדרש אגדה במדבר פרשת שלח טו- תכלת. תכלית חיותם... ר' מאיר אומר מגיד הכתוב שכל המקיים מצות ציצית מעלין עליו כאילו הקביל פני השכינה, תכלת דומה לים, וים דומה לרקיע, ורקיע דומה לכסא הכבוד, כענין שנאמר כאבן ספיר [כמראה] דמות כסא וגו' (יחזקאל י' א):

מה המשמעות של מגן דוד?

פסחים קיז, ב- אמר רבה בר שילא: דצלותא מצמיח קרן ישועה, דאפטרטא מגן דוד. ועשיתי לך שם גדול כשם הגדלים, תני רב יוסף: זהו שאומרים מגן דוד.

רש"י - כשם הגדולים - כאברהם כיצחק ויעקב.

קדושת לוי בראשית - ואנו אומרים נוסח ברכות הפטורה 'מגן דוד', דדוד הוא מדת מלכות כידוע בספרי קודש.

מדרש תהלים (שוחר טוב; בובר) מזמור יח- מגני וקרן ישעי (תהלים יח ג). אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא מפני מה אומרים מגן אברהם, ולא מגן דוד, אמר לו בחנתיו בעשרה נסיונות, אמר לפניו בחנני ה' ונסני (שם /תהלים/ כו ב), כיון שנסה אותו בבת שבע ולא עמד בו, מיד התפלל דוד שיאמרו מגן דוד בברכת ההפטרה, כי בשם קדשך נשבעת לו שלא יכבה נרו לעולם ועד ברוך אתה ה' מגן דוד, הדא הוא דכתיב ותתן לי מגן ישעך.

אמרי אמת דברים שבת תשובה- האבות הם המרכבה (זוה"ק ח"ג קפב. רסב ב) ודוד המלך הוא רגל רביעי של המרכבה, האבות נקראים רבים (עי' תקונ"ז א ב) ומי שאינו יכול להמשך אחר מעשי האבות או בדורות שתמה זכות אבות (שבת נה א) יש לו תקנה ע"י דוד המלך והיינו שאיתא (ע"ז ד: ה א) לא חטא דוד אלא כדי להורות תשובה ליחיד, וזה דכתיב (תהלים ג ג, ד) רבים אומרים לנפשי אין ישועתה לו באלקים סלה ואתה ה' מגן בעדי היינו שאותם הנפשות שנשתנתה הצורה שלהם, שעשו עונות עד שאברהם אבינו אינו מכיר אותם, דלא מבשקר להו (עירובין יט א), יש להם תקנה ע"י דוד המלך, וזהו ואתה ה' מגן בעדי שדוד הוא ג"כ מגן שאומרים מגן דוד (פסחים קיז ב), ואיתא במדרשים (שוח"ט) עה"פ (תהלים כה טז) כי יחיד ועני אני וכי יחיד ועני היה דוד וכו' אולם הפירוש הוא שדוד הוא אף ליחיד ואף לעני שאינו יכול להכניס עצמו בכלל וע"י דוד הוא מצטרף אל הכלל,

צרור המור בראשית פרק יב- כדכתיב אתה בא אלי בחרב וחנית ואני בא אליך בשם ה'. לכן הטיל שם י"ה בשם יהודה... לפי שבכאן בזאת הברכה רמוז שם אגל"א שהוא חצי שם המפורש עם השם והוא הנקרא מגן דוד. ועליו אמר מגיני וקרן ישעי. וזה היה מגן וצנה לדוד ובו היה לוחם מלחמותיו. וזהו אגל"א. וראשי תיבותיו אתה גבור לעולם אדוני. לרמוז שאע"פ שהיה דוד גבור ואריה. גבורתו היא מצד שמו...

חסידי אמות העולם / חיים חפר - אני שומע את הכנוי "חסידי האמות" ואני מנסה, אני מנסה לחשב על האנשים שנתנו לי מסתור ומחסה, אני מנסה לחשב, ושומע, ושואל: לו אני במקומם מה הייתי עושה? אם אני בתוך אוקיגוס של שנגאה, מול עולם מתמוטט ובוער, אם אני הייתי נותן מסתור לכן עם אחר? אם אני הייתי מוכן, אם בני משפחתי היו מוכנים להיות בפחד-תמיד פנה בתוך הרחוב, בין השכנים, לתלום בלילות את צעדם הכבד והמאזים של התלנים, מוכן להמשיך ולהלך בין מטחי היריות ולהבי הספינים, בתוך לחשי הרכילות ומלמול השמועות ותקנות המלשינים, וכל זאת, לא לילה אחד, לא חדש שלם, אלא שנים! וכל זאת בלי לבקש שקר מן הקרבנות, רק את לחיצת ידם. וכל זאת, רק מפני שאדם לאדם, סוב להיות אדם. וכל זאת, כי בן אנוש מתגלה בך רק בשעות פאלה של מבטן. האם אני, האם אני הייתי מוכן? אני רואה אותם, את אלה המכנים "חסידי האמות", אני רואה אותם בארץ הקברים, חיים את שני העולמות. את העולם של האדושים, של משתפי הפעלה, של הרוצחים והשורפים, חיים בו בזמן את העולם החשוף של חסרי האונים והנרדפים. אני רואה אותם חיים את שני העולמות האלה, תחת עצלם של הפוכשים, וישם, ואז, בין הגבורה והפחד, הם בותרים להיות דוקא בעד החלשים. בותרים להיות באימה המרחפת של כל המיתות והענשים. פאשר הם מסכנים לא רק את עצמם, כי אם גם את חיי הילדים והנשים, בותרים להיות צלם אלהים שבתוך לב האנשים, להיות התקנה האחרונה המלטפת את המיאשים. בתוך המלחמה הנוראה הם הם שעמדו יום-יום בקרב, והם הצדיקים שפסדום, שבזכותם העולם לא תרב, והם בתולדותיו של עמי הרצוח, הירוי והמת היו עמודי החסד והרחמים, שעליהם העולם עומד. ובפני גבורתם, שהיא עדין לנו חידה, אנחנו, היהודים, מרפנים את ראשינו בתודה.

